

- Концентруйте на розвитку хорошого в дитині, так що в підсумку поганому буде залишатися все менше і менше місця.

- Будь готовий відгукнутися на заклик дитини, яка потребує тебе, завжди прислухайся і відповідай дитині, яка звертається до тебе.

Заповіді Марії Монтессорі

- Шануй дитину, яка відпочиває або наглядає за роботою інших, або розмірковує про те, що вона робила чи збирається робити.

- Завжди у поводженні з дитиною використовуй кращі манери і пропонуй їй краще в тобі і найкраще з того, що є в твоєму розпорядженні.

- Будь активний у підготовці середовища. Проявляй постійну педантичну турботу про неї. Домагай дитині встановлювати конструктивну взаємодію з нею. Показуй місце кожного розвивального матеріалу та правильні способи роботи з ним.

- Ніколи не чіпайте дитину, поки вона сама до вас не звернеться (у будь-якій формі).

- Шануй дитину, яка зробила помилку і зможе зараз або трохи пізніше виправити її, але негайно твердо зупиняй будь-яке некоректне використання матеріалу і будь-яку дію, що загрожує безпеці самої дитини або інших дітей.

Старокостянтинівський
інклюзивно-ресурсний
центр

Ігротерапія і корекційна робота з дітьми з РАС

Дитячий аутизм – аномальна форма психічного розвитку дитини, яка характеризується порушенням контакту з оточуючими, холодністю емоцій, стереотипністю діяльності. Цей психічний розлад можна назвати крайньою формою самоізоляції. Дитина з аутизмом неадекватно реагує і відчуває дефіцит соціальної взаємодії.

Вони занурені у себе і, зазвичай, не виявляють інтересу до інших людей; вони уникають дивитися в очі, дратуються від фізичних контактів; часто вони не говорять, не реагують на звертання, хоча й мають нормальний слух; вони повторюють міміку, слова та інтонації, які копіюють у інших; їм притаманні одноманітні, повторювані рухи; іноді вони хворобливо прив'язані до певних предметів, оточення.

Взаємодію з дитиною з аутизмом необхідно будувати в залежності від діагнозу і реальних можливостей самої дитини. Корекційна робота повинна вестися в декількох напрямках одночасно, серед яких одним з пріоритетних є ігрова діяльність (уміння і бажання дитини грати).

У нормі існують такі форми ігрової поведінки:

- Маніпулятивна гра (дитина катає, крутить, підкидає іграшку, не звертаючи уваги на її «функції»);
- Упорядкування (розкладання предметів у певному порядку – один на одного, в ряд, один в інший і т.д.);
- Функціональна гра (використання предметів і іграшок відповідно з їх функцією (наприклад, причісування ляльок іграшковим гребінцем));
- Символічна гра (дитина використовує об'єкт, заміщаючи ним інший об'єкт (наприклад, дитина скаче на паличці, як на коні)); дитина наділяє об'єкт властивостями, якими той не має («У цієї ляльки брудне обличчя»), дитина відноситься до відсутнього об'єкту так, ніби він присутній («Якщо чашка порожня, грає, ніби вона наповнена водою»).

Для дітей з аутизмом характерні різноманітні порушення психомоторики, які виявляються, з одного боку, в моторній недостатності, відсутності рухів співдружності, а з іншого – в появі одноманітних, стереотипних рухів у вигляді згинання і розгинання пальців рук, потягувань, махів кистями рук, підстрибування, обертання довкола себе, бігання навшпиньки тощо.

При аутизмі своєрідний характер має ігрова діяльність. Її характерною ознакою є те, що зазвичай дитина грає сама, переважно використовуючи не ігровий матеріал, а предмети домашнього вжитку. Вона може довго і одноманітно грати зі взуттям, шнурками, папером, викилками, дротами тощо. Сюжетно-ролеві ігри з однолітками у таких дітей не розвиваються. Спостерігаються своєрідні патологічні перевтілення в той чи інший образ у поєднанні з аутичним фантазуванням. При цьому дитина не зауважує оточуючих, не вступає з ними в мовний контакт.

Гра дітей з РАС (розладами аутичного спектру), як правило, нефункціональна, несоціалізована, позбавлена сюжету і символічних рис, монотонна, і складається з багаторазово повторюваних маніпуляцій з іграшками (які використовуються не за призначенням) або з неігровими неструктурованими матеріалами (палички, вода, пісок, шматочки тканини, шматки паперу).

Тому діток треба вчити грати, починаючи з розвитку предметно-ігрових дій, заснованих на особистісному інтересі дитини до тієї чи іншої іграшки або ситуації. При цьому обов'язково повинні враховуватися ігрові переваги дитини: для заняття – на перших порах береться улюблена або добре знайома дитині іграшка. Дорослий пропонує дитині здійснювати предметно-ігрові дії за наслідуванням, неодноразово повторює їх і супроводжує мовними коментарями. У подальшому дію з іграшкою переводять до сюжетно-відображувальної гри. Для становлення сюжетної гри дітей навчають грати спочатку поряд з партнером, а потім разом зі своїм однолітком. Лише поступово дітей у ході гри об'єднують в мікрогрупи.

Гра дітей в колективі тісно пов'язана з їх уявленнями про взаємини між людьми. Тому **необхідно постійно формувати і збагачувати уявлення дітей про роль кожного члена сім'ї, про способи спілкування людей між собою.** Гра виховує соціально прийнятні норми взаємин між людьми, навчає підпорядковувати свою поведінку вимогам ситуації і нормам моралі.

У ході подальшого навчання ці уявлення збагачуються знаннями дітей про різні професії, про значущість кожної професії для людського суспільства.

ПОТРІБНО НАВЧАТИ:

1. Вчити дітей спостерігати за предметно-ігровими діями дорослого і відтворювати їх за підтримки дорослого, наслідуючи його дій.
2. Вчити дітей обігрувати іграшки.
3. Виховувати у дітей інтерес до виконання предметно-ігрових дій за наслідуванням і показом дій дорослого.
4. Виховувати у дітей емоційне ставлення до предмету або іграшки, яка обігрується.
5. Виховувати у дітей інтерес до рухливих ігор.
6. Вчити дітей брати участь в інсценуваннях епізодів знайомих казок.
7. Вчити дітей грати поруч, не заважаючи один одному.

У роботі з аутичними дітьми можна користуватися елементами таких перевірених програм як:

- "More Than Words" ("Більше, ніж слова"), згідно з якою, дитина спілкується не тільки з допомогою слів. Існує багато шляхів взаємодії, різною мірою відповідних соціальним нормам. Проте все, що дитина робить, навіть хитання, бігання туди-сюди або руху своїми пальцями перед своїм обличчям, повідомляє щонебудь про нього, навіть якщо це ненавмисне спілкування.

- RDI (Relationship Development Intervention) перша систематизована програма втручання, спеціально призначена для допомоги дітям, які зазнають труднощів, не дозволяють їм досягти вміння будувати відносини природним чином. З її допомогою діти отримують приклади того, що соціальні відносини можуть приносити радість і позитивні емоції.

- Соціальні історії, відомі також під назвою "сценарії з життя" [Social Scripts]. З їх допомогою діти долають невміння усвідомлювати почуття, точки зору або плани інших людей.